

Ailevi Problemlerin Çözümünde Saygının Önemi

الَّذِينَ يُنْفِقُونَ فِي السَّرَّاءِ وَالضَّرَّاءِ وَالْكَاطِمِينَ الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ

Cennetlikler öyle kimselerdir ki varlıkta da darlıkta da mallarını Allah yolunda harcarlar. Ayrıca onlar öfkelerini yener, insanların hata ve kusurlarını affederler. (Bilin ki) Allah işte böyle güzel sıfatlara sahip olanları sever. (Al-i İmran 134)

Değerli Müslümanlar!

Sevgi ve saygı toplumu ayakta tutan vazgeçilmez değerlerdir. Bir toplumun kalitesi o toplumunda yaşayan insanların birbirlerine karşı sevgi ve saygı seviyelerine göre ölçülür.

Saygı, günlük dilde “saygılı ol, saygılı konuş, saygısızlık yapma” gibi ifadelerle sıkça duyduğumuz ve kullandığımız bir kelime. İnsanların birbirleriyle olan münasebetlerinde vazgeçilmez bir kavram.

Saygı denince, hemen ilk olarak, yaşça bizden büyük olanlara karşı iyi tavır sergilemek, onları üzecek ve rahatsız edecek şeylerden kaçınmak, kırmamak, incitmemek, ihtiram göstermek akla gelir.

Evet, öyledir; saygı, muhatap olduğumuz insanın varlığının farkında olarak ona karşı anlayışlı davranmaktır. Hatta sadece insanlara değil, diğer canlılara da...

Saygının olmadığı yerde sevgi hiç olmaz. Onun için **“Saygı kayığına binmeden sevgi denizi geçilmez”** demişler.

Evet, saygı kelimesini sıklıkla duyuyor ve kullanıyoruz. Çünkü saygı, her insanın isteyeceği bir erdemdir. Varlığımıza, düşüncelerimize, söylediklerimize saygı duyulmasını önemseriz. İnsanların saygılı olmasını bekler, bize karşı saygılı konuşulmasını ve saygılı davranılmasını isteriz.

İstemeye gelince istiyoruz da acaba biz başkalarına saygı göstermeyi başarabiliyor muyuz?

İşte bunu maalesef yeterince başaramıyoruz. Başaramadığımız için olsa gerek; toplum içinde kargaşalar, kavgalar, gürültüler, bağırışmalar, çağırışmalar hatta kan dökmeye varan şiddet vakaları almış başını gidiyor!

Ama kime sorsanız dünyanın en iyi, en anlayışlı, en saygılı, en mükemmel insanı odur. İyi güzel de... madem herkes anlayışlı ve saygılı, peki, bu kadar hırgürü, bu kadar kavgayı gürültüyü kim yapıyor?

Elbette ki gerçek hiç de öyle değil değerli Müslümanlar! Kendimizi farklı görsek de farklı göstermeye çalışsak da toplum olarak durumumuz hiç de iç açıcı değil. Her geçen gün güzel değerlerimiz biraz daha aşınıyor. Saygıyı kaybedince sadece saygıyı kaybetmiş olmuyoruz; onunla beraber daha nice değerimiz saygının peşinden yok olup gidiyor.

Çünkü saygının olmadığı yerde geçimsizlik olur, keşmekeşlik olur, çatışma olur.

Saygının olmadığı yerde huzur devre dışı kalır, felaketler olur.

Saygı anlayışımızda bir dengesizlik var. Yolda yürürken gördüğümüz ve üzerine basmamak için alıp kenara koyduğumuz bir ekmek kırıntısına duyduğumuz saygıyı insanlardan esirgemek gibi bir tutarsızlığımız var.

Son günlerde öne çıkarılan hayvan hakları konusunda gösterdiğimiz saygıyı insan haklarına yeterince göster/e/meme gibi bir tutarsızlığımız var.

Ağaç kıyımlarına gösterdiğimiz tepki kadar, Doğu Türkistan'da, Filistin'de, Gazze'de yapılan insan kıyımlarına karşı tepki göstermemek gibi bir tutarsızlığımız var.

Çoğu zaman okuyup geçtiğimiz bir hadislerinde peygamberimiz (s) çok önemli ve net bir şey söylüyor:

لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ، حَتَّى يُحِبَّ لِأَخِيهِ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ

Sizden biriniz kendisi için istediğini mümin kardeşi için de istemedikçe iman etmiş olmaz. (Tirmizî, Sıfatü'l-kıyâme, 59)

Demek ki ne zaman iyi bir mümin olur muşuz; karşımızdaki insanı düşündüğümüz zaman!

Demek ki ne zaman iyi bir mümin olur muşuz; insanların iyiliğini düşündüğümüz zaman!

Kimi zaman küçük gibi görünen saygıdan uzak bir tavır, basit gibi görünen saygısız bir ifade, tartışmaları alevlendirip ortalığı yangın yerine çevirebiliyor.

Görüyor ve yaşıyoruz; çevremizde şahit olduğumuz birçok çirkin olayın temel sebebi saygının ve anlayışın olmayışıdır. Kolaylıkla çözülebilecek kimi anlaşmazlıklar ve tartışmalar karşılıklı saygı yoksunluğundan dolayı büyük sorunlara dönüşmekte ve sonuçta çok üzücü hadiseler meydana gelmektedir.

Oysa birçok sorun saygı ekseninde çözülebilir durumdadır.

Birçok sorun, farklı kimlik ve kişiliklere sahip olunmasına rağmen bu farklılıkları kabul ederek, karşılıklı anlayış göstererek, kendini karşıdaki insanın yerine koyup düşünerek, kısaca saygıyı kuşanarak çözülebilir durumdadır.

Tefsir kitaplarımızda geçtiği şekliyle, yüce Rabbimiz Medine'de inzal ettiği Hucurât suresinde, insanların birbirine karşı kuşanmaları gereken saygıyı şöyle ifade ediyor:

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتَقَاكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ

“Ey insanlar! Biz sizi bir erkekle bir kadından yarattık. Kendinize mahsus bir kimlik sahibi olmanız, birbirinizi farklı kimliklerinizle tanıyıp yardımlaşmanız için sizi (Mudar, Ezd gibi) boylara ve (Evs, Hazreç gibi) kabilelere ayırdık. Ama şunu da bilin ki Allah katında en değerli olanınız, O'nun emir ve yasakları hususunda en duyarlı, en dikkatli olanınızdır. Şüphesiz Allah her şeyi bilen her şeyden haberdar olandır.” (Hucurât, 49/13)

Birbirimizi farklı kimliklerimizle, farklı karakterlerimizle, farklı duygu ve düşüncelerimizle tanıyıp, kabullenip, saygıyı temele alarak hep birlikte güzel güzel yaşamak varken, neden birbirimize bu hayatı çekilmez yapıyoruz?

Peki, toplumun durumu böyleyken ailelerimizin durumu bundan farklı mı?

Hayır, hiç de farklı değil! Çünkü toplum dediğimiz yapı ailelerden oluşan bir yapı. Dolayısıyla sokakta, çarşıda, pazarda durum nasılsa aile içinde de durum aynı. Aynı çatışmalar, aynı tartışmalar, aynı sorunlar aile içinde de yaşanıyor.

Ailede ana-baba ve çocuklar arasında ciddi anlaşmazlıkların, şiddetin, kırıp dökmenin ve evi terk etmelerin yaşandığı malumdur. Kimi zaman maalesef, ana-babanın evlada, evladın da ana-babaya kıydığını duyuyoruz.

Ailede karı koca arasında işi cinayete kadar götüren tartışmaların yaşandığı da malum. Ülkemizde “kadın cinayetleri” diye adı konulan bir çirkinlik var.

Elbette bunların sebepleri üzerine çok şey söylenebilir. Sorunun kaynağını eğitime, ekonomiye veya her ikisine hatta kadere ve şeytana bağlayanlar bile var.

Tıpkı televizyondaki bir evlenme programına taliplilerini aramak için gelen adam gibi. Sunucu önceki eşine ne olduğunu sorunca “hal ve hareketlerini beğenmedim, öldürdüm” diye cevap veriyor. On dört yıl hapis yattıktan sonra bu yetmiyor olacak ki, dost hayatı yaşadığı ikinci bir kadını da -eften püften bir sebeple- öldürdüğünü rahat rahat söylüyor. Bütün bunları da “kader olarak, ama kaderim bu, ne yapayım?” diyerek kadere bağlıyor. Yaptığı kötülüğü kaderin üstüne yıkarak Allah’ı suçladığının farkında bile değil!

Değerli Müslümanlar!

Aslında bütün bunların ana sebebi ekonomik yoksulluktan daha çok saygı yoksunluğudur.

Bunların ana sebebi eğitim eksikliği yanında iletişim ve saygı eksikliğidir.

Ailede eşler birbirine karşı saygıyı kaybettiklerinde aslında her şeyi kaybetmiş oluyorlar. Sevgi ve saygı temelinde yükselen mutlu aile binasının saygının kaybolmasıyla beraber tarumar olması kaçınılmazdır. Çünkü saygının kaybolması demek aileyi ayakta tutan temellerden birinin çökmesi demektir. Eşler arasında sevgi kalmasa da aile, saygının desteğiyle bir şekilde ayakta kalabilir. Fakat saygı da kaybolursa evlilik binası, aile binası yerle bir olur, enkaza döner.

Bunların yaşanmaması için, aileyi ayakta tutabilmek için eşler arasında saygının korunması kaçınılmazdır.

Eşler birbirinin varlığını olduğu gibi kabullenmeli, birbirlerinin “düşüncesine” değil ama en azından “düşünmesine” değer verdiğini hissettirmelidir.

Eşler kendini diğerinin yerine koyup onu anlamaya çalışmalı ve buna göre davranmalıdır. “Onun yerinde ben olsam ve benden böyle bir şey istense acaba ne yapardım?” diyerek kendini onun yerine koyup düşünmenin adı saygıdır!

Kaba, kırıcı ve hatta hakaret içeren bir söz söylediğinde durup “aynısını eşim bana söylese, acaba ben ne hissederim?” diye kendini sorgulamanın adı saygıdır!

Her insan özel olarak yaratılmıştır. Yani her bir insanın kendine özel bir karakteri, geçmişi, yaşadıkları, hayata bakışı, sevdiği ve sevmediği şeyler vardır. Muhatap olduğumuz insanla anlaşabilmek ve geçinebilmek için kendimizi onun yerine koyarak olaylara onun gözünden,

onun penceresinden bakabilmeliyiz. Eskilerin “hemhal olmak”, yenilerin “empati kurmak” ve “duygudaşlık” dediği bu erdemli davranışın aslı saygıdır.

Günümüzde aile içi huzursuzluklar had safhaya ulaşmış durumdadır ve boşanma oranlarında ciddi artışlar görünür olmuştur. Yaşanan bu huzursuzlukların birçoğundaki temel problem saygı problemidir.

Maalesef bu gün geldiğimiz noktada aileleri ve insanlarımızı karaciğer veya kalp yetmezliğinden daha çok saygı yetmezliğinden kaybediyoruz.

Eşler, birbirini anlamaya çalışmalı, “Rabbena hep bana!” gibi, “dediğim dedik çaldığım düdük!” gibi tek taraflı bencilce yaklaşımlar basit meseleleri bile tartışma ve kavgaya dönüştürebilir.

Eşlerden her biri diğerinin duygu ve düşüncelerini bilerek ve aile içindeki yükünün farkında olarak duygudaşlık kurup saygıyla hareket ederse olumsuz davranışlar en düşük seviyeye iner.

Bir kişi eşinden kendisine saygı duymasını istiyorlarsa ve bekliyorsa, kendisi de aynı şekilde ona karşı saygı duymaya çalışmalıdır. Aileyi ayakta tutabilmek için yapılabilecek en hayırlı davranış bu olsa gerektir. Zira peygamberimiz (s) bu konuda son derece veciz bir ifadeyle şöyle diyor:

خَيْرُكُمْ خَيْرُكُمْ لِأَهْلِهِ وَأَنَا خَيْرُكُمْ لِأَهْلِي

“Sizin en hayırlınız, ailesine karşı en hayırlı olanınızdır, ben de ailesine karşı en hayırlı olanıyım.” (Tirmizî, Menâkıb, 63.)

Yani, beni örnek alın diyor Hz. Peygamber!

Eşlerden birinin diğerine hakaret etmesinde, olaylara bencilce tek taraflı bakmasında, saygısız söz ve davranışlarda bulunmasında hayır yoktur!

Aile içinde üstünlük kurmaya çalışmasında, eşine köle muamele yapmasında hayır yoktur!

“Hep benim dediğim olacak” veya “senin buna aklın yetmez” anlayışında bir hayır yoktur!

Sana nasıl davranılmasını istiyorsan sen de öyle davranacaksın. Kırıcı dilden uzak duracaksın. Affedici olacaksın. Bir makineyle değil, senin gibi etten kemikten bir insanla muhatap olduğunu unutmayacaksın. Onun da duyguları, arzuları, emelleri ve hedefleri olduğunu unutmayacaksın!

Yunus gibi olacaksın; **“yaratılanı severim yaratandan ötürü”** diyeceksin ve eşini seveceksin!

“İlim ilim bilmektir/ İlim kendin bilmektir/ sen kendini bilmezsen/ bu nice okumaktır” diyeceksin ve haddini bileceksin!

“Yunus Emre der hoca/ Gerekse var bin hacca/ Hepisinden iyice/ Bir gönüle girmektir” diyeceksin ve önce eşinin gönlüne gireceksin sonra da eşinle beraber aileni alıp cennete götüreceksin!

Trakya usulünce ifade edersek, ahirette “ne ka ekmek o ka köfte” var.

Yüce rabbimiz buyuruyor ki:

كُلُّ أَمْرٍ بِمَا كَسَبَ رَهِيْنٌ

“Herkes yaptığıının karşılığını alacaktır.” (Tur 52/21)

İslam'ı en yalın haliyle tebliğ eden sevgili peygamberimizin (s) şu veciz ifadesi ne güzeldir!:

المسلم من سلم الناس من لسانه ويده

“Müslüman, elinden ve dilinden bütün insanların güvende olduğu kimsedir.” (Müsned, II, 224; Mecmaü'z-zevâid, III, 268)

Yani çevrendeki insanlar senden güvende değilse, akrabaların senden güven içinde değilse, eşin ve çocukların güven içinde değilse nasıl ve ne kadar Müslüman olduğunu tekrar bir düşün!

Değerli Müslümanlar!

Anne babalar birbirine ne kadar saygıyla davranırlarsa onların gözetiminde yetişen çocuklar da o oranda saygılı bireyler olarak yetişirler.

Yeni neslin saygısızlığından şikâyet etmek ve suçu hep gençlerde aramak yerine, onlara saygı eğitimi vermeyen, çocuklarını saygının hâkim olduğu bir evde yetiştirmeyen, çocuklarına saygıyı bizzat göstererek öğretmeyen ana-babalarda aramak gerekir.

Saygılı bir çocuk yetiştirmek istiyorsak saygıyı önce biz yaşamalıyız. Saygıdan ve sevgiden mahrum bir ortamda yetişen çocuklarda problem olmaması mümkün mü?

Çocuklar gözlerinden beslenirler. Sizi saygısız ve sevgisiz gören çocuktan saygı ve sevgi beklemek ne kadar da anlamsız bir şey!

Ailede sevgiyi koruyan en önemli şey saygının varlığıdır. Saygının olmadığı yerde sevgi yaşam şansı bulamaz. Erich Fromm ne güzel betimlemiştir: **“Eğer sevgi bir çiçekse saygı onu koruyan saksıdır. Çiçek solmaya başlamışsa dikkat edin saksı mutlaka çatlamıştır.”**

Aynı şeyi yakın bir zamanda kaybettiğimiz ünlü psikolog Doğan Cüceloğlu daha kısa bir ifadeyle dile getirir: **“Saygı sevginin vazgeçilmez ön koşuludur.”**

Saygıdan dolayı kimse zarar görmez. Aksine saygısızlık zararlıdır. Saygılı insan yücelir, saygısız ise alçalır. Bir atasözünde denildiği gibi: “Alçak uçan yüce konar, yüce uçan alçak konar.”

Biz Müslümanlar olarak Allah'a inandığımızı, Allah'ın emir ve yasaklarına karşı duyarsız olmamız gerektiğini her fırsatta dile getiririz. Peygamber sevgimiz tavan yaptığı halde sünnete uymak konusunda yerlerde süründüğümüz de bir gerçek. En güzel örnek dediğimiz Allah Rasulünü örnek alma konusunda çok azımız hariç topluca sınıfta kaldığımız da bir gerçek.

Allah'ın verdiği hakları hak sahiplerine teslim etmedeki cimriliğimiz en başta Allah'a saygısızlıktır.

Rasulü Ekrem (s) saygının İslam ümmetine mensubiyette önemli bir liyakat olduğunu, yani bu ümmete layık bir Müslüman olabilmek için saygılı olmak gerektiğini muhteşem bir ifadeyle dile getirir:

لَيْسَ مِنَّا مَنْ لَمْ يَرْحَمْ صَغِيرَنَا وَيُقَرِّرْ كَبِيرَنَا

“Küçüklerimize merhamet etmeyen, büyüklerimize saygı göstermeyen bizden değildir.”
(Tirmizî, Birr, 15)

Rasulullah böyle derken töremizde de bu yüce ahlak çokça dile getirilmiştir. Bunlardan birinde Şeyh Edebalı şöyle der: **“Ey oğul; ananı, atanı say, bereket büyüklerle beraberdir”**

Değerli Müslümanlar!

Aile içinde kimi anlaşmazlıklar, fikir ayrılıkları ve tartışmalar olabilir. Önemli olan böyle durumlarda sükûneti ve suhuleti sağlayacak adımlar atmaktır.

Tıpkı Rasulullah (s) gibi... O da bir eş olarak ailesi içinde bazı tatsız olaylarla karşılaşiyor. Kur'an'ı Kerim'de baştan sona Rasulullah ve eşleri arasında geçen bu tatsız olayı ve sonuçlarını konu edinen bir sure var; Tahrim suresi. Sadece iki sayfa.. Bu sureden alacağımız çok ama çok güzel dersler var. Sizlerden bir istirhamım var; hemen bugün ilk fırsatta bir tefsirden ve bir siyer eserinden bu sureyi ve olayları okuyup alınması gereken dersleri alalım. Bir peygamberin bile nasıl ailevi sorunlar yaşadığını bu sûrede bulacaksınız.

Değerli Müslümanlar!

Şimdi, Rasulullah'ın bazı sözlerini hatırlayalım, O'na kulak verelim. O'nun tavsiyelerine uyalım. Sünnetini yaşamaya ve yaşatmaya çalışalım.

İnsanlara rahmet olarak gönderilen Hz. Peygamber, ailevi sorunlarımızda dikkate almamız gereken ne güzel öğütler veriyor:

اتقِ اللهَ حيثما كنتَ، وأتبعِ السَّيئةَ الحسنَةَ تَمَحُّهَا، وَخَالِقِ النَّاسَ بِخُلُقِي حَسَنٍ

“Nerede bulunursan bulun Allah'tan kork! Bir günahın ardından hemen bir iyilik yap ki, o günahı gidersin. İnsanlarla güzel ahlâkla geçin.” (Tirmizî, Birr, 55)

لَا يَفْرُقُ الْمُؤْمِنُ الْمُؤْمِنَةَ، إِنَّ كَرِهَ مِنْهَا خُلُقًا رَضِيَ مِنْهَا آخَرَ

“Mümin bir erkek mümin bir kadına, hoşuna gitmeyen bir huyundan dolayı buğzetmesin. Eğer onun bir huyundan hoşlanmıyorsa, başka bir huyundan hoşlanabilir.” (Müslim, Radâ', 61)

أَكْمَلُ الْمُؤْمِنِينَ إِيمَانًا أَحْسَنُهُمْ خُلُقًا، وَخَيْرُكُمْ خَيْرُكُمْ لِنِسَائِهِمْ

“Müminlerin iman bakımından en olgun olanları, ahlâkı en iyi olanlarıdır. Sizin en hayırlılarınız da eşlerine karşı en iyi davrananınızdır.” (Tirmizî, Radâ", 11)

Rabbim ümmeti Muhammed'in bütün hanelerine huzur, yüreklerine sürur lütfeyesin. Ümmetin darda kalan çocuklarını feraha ve felaha kavuştursun. Amin.

وآخر دعوانا أن الحمد لله رب العالمين

Vahap BOYLU- Sapanca Vaizi